

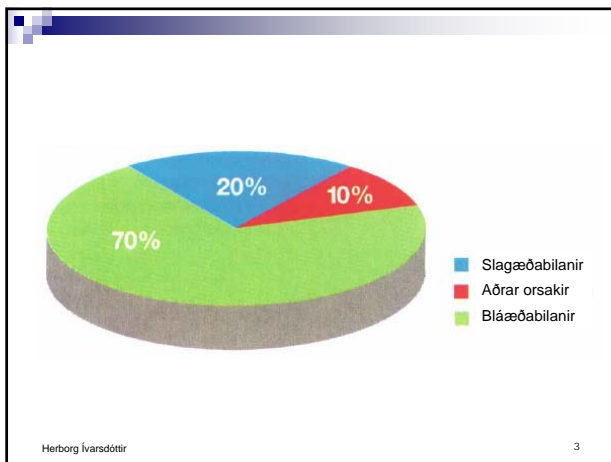
Meðferð bláæðasára

Herborg Ívarsdóttir
hjúkrunarfræðingur

Orsök fótasára

- Algengasta orsök fótasára eru bilanir í æðakerfinu – annaðhvort í bláæða- eða slagæðakerfinu.
- Um 70% allra fótasára orsakast vegna bilana í bláæðum, um 20% í slagæðum og 10% af öðrum orsökum.

Herborg Ívarsdóttir 2

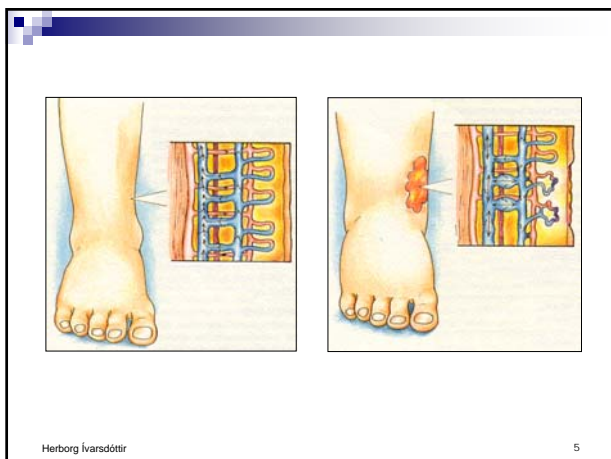

Vöðvar í fótum

Systole
Við spennu

Diastole
Í hvíld

Herborg Ívarsdóttir 4

Algengt er að þetta fólk fái exem og smáklór eða lítill áverki getur orðið að sári.

Herborg Ívarsdóttir 6

Einkenni bláæðabilana

- Bjúgur
- Þyngdartilfinning
- Vöðvakrampar
- Exem
- Kláði
- Brún doppótt húð
- Stíf þykknuð húð
- Finnanlegur púls

Herborg Ívarsdóttir

7

Ómeðhöndlaður háþrýstingur í bláæðum

- Ómeðhöndlaður háþrýstingur í bláæðum orsakar krónískar stasabreytingar í húðinni sem veldur bæði sáramyndun og húðvandamáli.
- Það er jafn mikilvægt að meðhöndla húðvandamálin og sárin sjálf.

Herborg Ívarsdóttir

8

Herborg Ívarsdóttir

9

Það sem hefur áhrif á bilanir í bláæðum

- Ættgengi
- Margar meðgöngur
- Mikil yfirvigti
- Miklar kyrrstöður
- Hækkandi aldur

Herborg Ívarsdóttir

10

Einkenni bláæðasára

- Stór
- Grunn
- Óregluleg að lögun
- Vessandi
- Fibrinskánir
- Staðsett oft neðarlega á fótlegg, oftast innanvert
- Verkir
- Minnka við þrýstingsumbúðir

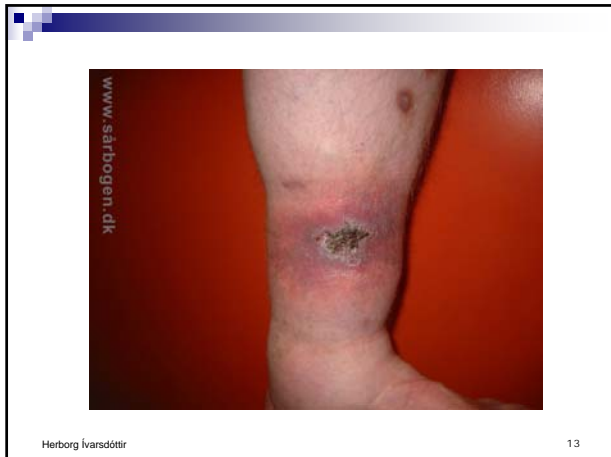
Herborg Ívarsdóttir

11

Herborg Ívarsdóttir

12

Herborg Ívarsdóttir

13

Góð sáragræðsla felur í sér

- að fundin sé orsök fyrir sárinu
- að sárið sjálft sé meðhöndlað
- að aðliggjandi húð sé meðhöndluð
- að sjúklingur sé sáttur og skilji meðferðina
- að endað sé með fyrirbyggjandi meðferð

Herborg Ívarsdóttir

14

Exem er fylgifiskur bláæðabilana.

Herborg Ívarsdóttir

15

Kaliium permanganat bað

Kaliium permanganat
upplausn 3%
5 ml í 1 líter af vatni
í 10 – 15 mínútur.
Ekki þvegið af á eftir.

Herborg Ívarsdóttir

16

Virgni

- Sóttthreinsandi
- Lokar opinni vessandi húð
- Er kláðastillandi og hefur róandi áhrif á húð
- Minnkar lykt

Herborg Ívarsdóttir

17

Meðferð á exemi

- Meðferð á exemi krefst oftast sterakrems af 3. gráðu stera, t.d.
 - Betnovat – Cutivat við hver umbúðaskipti
 - Rakakrem á heila húð og eftir að sterameðferð lýkur

Herborg Ívarsdóttir

18

Seinkun sáragræðslu

- Það sem getur seinkað sáragræðslu er
 - Verkir
 - Verki þarf að meðhöndla
 - Þeir valda samdrætti í hágræðunum
 - Kringum sárið og blóðflæðið minnkar
 - Næring
 - Mikilvægt er að huga að næringu þessara sjúklinga
 - Þurrkur
 - Vöntun á
 - Hitaeiningum
 - Próteinum
 - Vítámínum
 - Steinefnum (kalsíum og zink) hægir á sáragræðslunni

Herborg Ívarsdóttir

19

Lyf sem geta haft áhrif á sáragræðsluna

- Cytostatika
- Steroidar í miklu magni
- Lyf til blóðþynningar

Herborg Ívarsdóttir

20

Þrýstingsumbúðir

- Höfuðáhersla er lögð á þrýstingsumbúðir þegar græða á sár sem orsakast af bláæðabilun því að á meðan bjúgur er í fótunum er nánast ómögulegt að græða sárin.

Herborg Ívarsdóttir

21

Herborg Ívarsdóttir

22

Mikilvægt er að ganga úr skugga um að slagæðaflæðið sé eðlilegt.

Herborg Ívarsdóttir

23

Ef ekki er hægt að þreifa góða fótþúlsa í slagæðunum arteria dorsalis pedis sem liggur framan á ristinni eða arteria tibialis posterior sem liggur bak við malliolus þarf að mæla þrýstinginn með svokölluðum handdoppler mæli.

Herborg Ívarsdóttir

24

Miklilvægustu slagæðar fótans

Herborg Ívarsdóttir

25

Handdoppler mæling

Herborg Ívarsdóttir

26

Systoliskum þrýsting í handlegg er deilt í systoliskan þrýsting fótans.

Útkoman er þrýstingsstuðull sem kallast ABPI.

Eðlileg útkoma er 0,8–1,2.

Ef þrýstingsstuðull mælist undir 0,8 er um slagæðaþrengsli að ræða og ekki þorandi að setja þrýstingsumbúðir.

Ef þrýstingsstuðull mælist 0,5 er viðkomandi í hættu með að fá drep í fótinn.

Herborg Ívarsdóttir

27

Teygjubindi

- Teygjubindi eru þær þrýstingsumbúðir sem notaðar eru.
- Um er að ræða nokkrar tegundir sem virka á mismundandi hátt.

Herborg Ívarsdóttir

28

Stutt teygjanleg bindi

- Teygjast um 90%.
- Eru ætluð fyrir sjúklinga á fullri fótaferð.
- Bindin gefa stuðning þegar vöðvarnir spennast við gang.
- Gefa engan stuðning í hvíld.
- Bindin mega vera á yfir nóttina en þau þarf að leggja á 2–3 daga fresti, fer eftir þjúgmagni.
 - Comprilan
 - Putter bindi

Herborg Ívarsdóttir

29

Milliteygjanleg bindi

- Teygjast 90–120%.
- Eru oft sjálfheftandi bindi.
- Hafa þann kost að þrýstingurinn helst eins og hann var lagður.
- Geta verið á allt að einni viku.
 - Haftelast
 - Coban

Herborg Ívarsdóttir

30

Langteygjanleg bindi

- Teygjast 150%.
- Gefa þrýsting bæði í hvíld og við spennu og er þess vegna hægt að nota fyrir þá sem eru ekki eða á lítilli hreyfingu.
- Þau eru í flestum tilvikum tekin af yfir nóttina.

Herborg Ívarsdóttir

31

Hvernig virka þrýstingsumbúðir?

- Þær styðja við vöðvana sem þrýsta á djúpu bláæðarnar
- Minnka ummál æðanna
- Styrkja bláæðalokurnar
- Minnka bakflæði
- Minnka bjúg
- Hindra að blóðefni leki úr blóðrásinni út í vefina

Herborg Ívarsdóttir

32

Aðferðir

- Þrýstingsumbúðir á alltaf að leggja frá tábergi og að tveimur fingurbreiddum að hnésbót.
- Hællinn þarf að vera „dekkður“.
- Þrýstingurinn á að vera mestur í fætinum og minnstur undir hnénu, það gerist sjálfkrafa vegna lögunar fótansins.

Herborg Ívarsdóttir

33

Til að jafna þrýstinginn er hægt að bólstra með gipsbómull eða bólsturssvampi undir teygjubindið.

Herborg Ívarsdóttir

34

Það eru engar sannanir fyrir því að ein vafningsaðferð sé betri en önnur en mikilvægt er að koma sér saman um hvaða aðferð eigi að nota.

Herborg Ívarsdóttir

35

Hverjir þurfa að fá þrýstingsumbúðir?

- Sjúklingar með bilanir í bláæðum.
- Sjúklingar með traumatisk sár og bjúg.

Herborg Ívarsdóttir

36

Hverjir mega frá prýstingsumbúðir?

- Sjúklingar með prýstingsstuðul í fæti 0,8 eða meira.

Herborg Ívarsdóttir

37

Hverjir mega ekki fá prýstingsumbúðir?

- Sjúklingar með þrengingar í slagæðum, þ.e.a.s. með prýstingsstuðul undir 0,8.

Herborg Ívarsdóttir

38

Hvað hefur áhrif á prýstinginn?

- Gerð bindis
 - Stutt
 - Milli
 - Langteygjanlegt
- Breidd bindisins
 - Mjótt bindi gefur mikinn prýsting
 - Breitt bindi gefur minni prýsting
- Fjöldi vafninga
 - Prýstingurinn verður meiri því fleiri lög sem lögð eru og aukahringur undir hnénu þar sem nota á síðasta spottann gefur aukaprýsting með stasahættu.

Herborg Ívarsdóttir

39

Herborg Ívarsdóttir

40

Enginn prýstingur

Herborg Ívarsdóttir

41

Of laus prýstingur

Herborg Ívarsdóttir

42

Herborg Ívarsdóttir

43

Herborg Ívarsdóttir

44

Hvað ber að varast?

- Það er alltaf hættu á að klemma bláæðar eða slagæðar
- Verið því alltaf á varðbergi varðandi
 - Verki
 - Litabreytingar á tám
 - Hitabreytingar

Herborg Ívarsdóttir

45

Þegar búið er græða sár sem orsakast af bláæðabilun tekur við næsta vers sem er ekki síður mikilvægt, því ef ekkert er að gert varðandi bjúgsöfnunina verður ekki langt í næsta sár.

Herborg Ívarsdóttir

46

- Það sem hægt er að nota til forvarna eru teygjusokkar.
- Það sem fólk með bilanir í bláæðum þarf eru svokallaðir sjúkrasokkar sem til eru í fjórum stífleikum.

Herborg Ívarsdóttir

47

Teygjusokkar

- Klasi I:
 - Bilanir í yfirborðs bláæðum.
- Klasi II:
 - Bilanir í yfirborðs og djúpu æðunum.
- Klasi III og IV:
 - Bilanir í sogæðakerfi.

Herborg Ívarsdóttir

48

Þeir eru alltaf afgreiddir eftir máli að morgni dags áður en fætunir safna á sig bjúg

Herborg Ívarsdóttir

49

Sokkana þarf að nota frá fyrstu morgunstund þangað til fólk fer að hátta.

Herborg Ívarsdóttir

50

Sokka þarf að endurnýja á sex mánaða fresti, eftir það gefa þeir ekki það aðhald sem þeir eiga að gera.

Herborg Ívarsdóttir

51

Herborg Ívarsdóttir

52

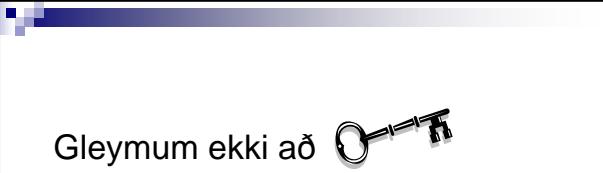
Herborg Ívarsdóttir

53

Sáragræðsla er samstarfsverkefni.

Herborg Ívarsdóttir

54

Gleymum ekki að
lykill að allri sáragræðslu er að
greina orsökina fyrir sárinu og
taka á henni um leið og við
meðhöndlum sárið sjálft.

Herborg Ívarsdóttir 55